

Fastställande av antalet barn och anställda i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter på ett daghem

Antalet anställda och barn på ett daghem ("dimensionering") och bestämmelser i anslutning till det

Vad gäller relationstalen är det bra att hålla i åtanke att det ibland uppstår överraskande och oväntade situationer i verksamheten, varvid dimensioneringen kan avvika från det som anges i lagen. Dimensioneringen av småbarnspedagogiken bestäms i statsrådets förordning om småbarnspedagogik (753/2018). Enligt förordningens 1 § **dimensioneras daghemspersonal** enligt följande:

På ett daghem ska det i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter finnas minst en person med yrkesmässig behörighet enligt 26–28 § i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) för varje grupp om högst åtta barn som har fyllt tre år och som deltar i småbarnspedagogik mer än fem timmar per dag. För varje grupp om högst fyra barn under tre år på ett daghem ska det i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter likaså finnas minst en person med ovan föreskrivna yrkesmässiga behörighet.

På ett daghem ska det i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter finnas minst en person med yrkesmässig behörighet enligt 1 mom. för varje grupp om högst 13 barn som har fyllt tre år och som deltar i småbarnspedagogik högst fem timmar per dag.

Därtill finns det bestämmelser om **gruppbildningen och daghemsgruppernas maxistorlek** i 34 och 35 § i lagen om småbarnspedagogik. Enligt 34 § ska *grupperna inom småbarnspedagogiken bildas och lokalerna planeras och användas så att de syften som föreskrivs för småbarnspedagogiken kan uppnås*. Vidare konstateras det i 35 § att *det på ett daghem ska finnas ett tillräckligt antal anställda i fostrings-, undervisnings- och*

vårduppgifter som i relation till antalet barn, deras ålder och den tid de dagligen tillbringar i småbarnspedagogik har yrkesmässig behörighet som lärare, socionom eller barnskötare. Om det på ett daghem finns ett eller flera barn med funktionsnedsättning eller barn som i övrigt behöver stöd, ska detta beaktas i antalet barn eller de anställda, om det inte finns en assistent för sådana barn på daghemmet. Assistenterna ska inte räknas in i dimensioneringen.

I paragrafen bestäms också **maximistorleken på en barngrupp** på ett daghem: I en daghemsgrupp får det samtidigt finnas högst ett sådant antal barn som motsvarar tre anställda i småbarnspedagogiska uppgifter.

Avvikelse från dimensioneringen

På ett daghem kan det uppstå överraskande och oväntade situationer som man inte har kunnat förutse, och vikarier finns inte alltid genast tillgängliga. I sådana fall kan det uppstå situationer där man kan avvika från dimensioneringen. I 36 § i lagen om småbarnspedagogik bestäms följande om **avvikelser från dimensioneringen på ett daghem**:

Daghemmet får göra undantag från relationstalen enligt 35 §, om det genomsnittliga antalet dagar som barnen deltar i småbarnspedagogiken kontinuerligt är avsevärt lägre än antalet verksamhetsdagar. Undantag får göras genom att antalet barn på daghemmet endast kortvarigt överstiger det antal som anges enligt respektive relationstal.

Därutöver får daghemmet tillfälligt och kortvarigt avvika från de relationstal som avses i 35 § när omfattningen av småbarnspedagogiken för ett barn utvidgas på det sätt som avses i 17 § 4 mom.

I regeringens proposition om lagen om småbarnspedagogik (RP 40/2018 rd) konstateras följande om avvikelser från dimensioneringen:

*En sådan situation som avses i bestämmelsen kan vara exempelvis det att barn som använder samma plats på ett daghem oregelbundet och kortvarigt närvarar samtidigt till exempel på grund av överraskande förändringar i föräldrarnas arbetsskift. **Barn som deltar i småbarnspedagogiken under***

samma tider kan inte placeras på samma plats. Barnens närvaro i småbarnspedagogiken bygger på förutseende och planmässighet. ***Daghemmet ska planera sina tillgängliga resurser med beaktande av förhandsuppgifter om barnens närvaro och frånvaro och den beviljade platsens faktiska användning.*** Avvikelse från det föreskrivna relationstalet på det sätt som avses i paragrafen kan inte vara fortgående och dagligt förekommande och kan inte pågå under hela verksamhetsdagen utan ska vara kortvarigt och oregelbundet. Anordnaren av småbarnspedagogik ska se till att det finns ett tillräckligt vikariesystem, med hjälp av vilket man kan säkerställa att den lagstadgade personaldimensioneringen kan uppnås snabbt även i situationer som är svåra att förutse.

Att göra undantag från dimensioneringen är inte på något sätt nytt eller konstigt. Situationen var liknande redan under dagvårdslagens tid, och frågan har inte ändrats nämnvärt från avvikelsebestämmelsen i dagvårdsförordningen. Undervisnings- och kulturministeriet har tidigare i samband med ett pressmeddelande om lagen om småbarnspedagogik (8.5.2015) konstaterat följande om relationstalen:

De avvikelser från relationstalet som förordningen avser är oregelbundna och kortvariga samt till naturen tillfälliga. Barnens närvaro i småbarnspedagogiken bygger på förutseende och planmässighet. Daghemmet har möjlighet att planera sina tillgängliga resurser med beaktande av förhandsuppgifter om barnens närvaro och frånvaro och den beviljade platsens faktiska användning. Undantag kräver situationsspecifikt övervägande som baserar sig på tiden då barnet är närvarande, och ska göras av varje daghem.

En praktisk situation kan vara exempelvis det att barn som använder samma plats på ett daghem oregelbundet och kortvarigt närvarar samtidigt till exempel på grund av överraskande förändringar i föräldrarnas arbetsskift. Avvikelser från relationstalet på det sätt som avses i förordningen kan i regel inte vara fortgående och dagligt förekommande och kan inte pågå under hela verksamhetsdagen utan ska vara kortvarigt och ore-

gelbundet. Personaldimensioneringen ska efterföljas också under sjukledigheter, semestrar och andra förutsebara frånvarotillfällen, till exempel deltagande i utbildningar och eventuella permitteringar, genom att man förbereder sig för dem på förhand. Enligt förordningen är det inte möjligt att avvika från relationstalen av dessa orsaker. Vid överraskande sjukledigheter som sker samma dag ska man sträva efter att hitta en vikarie så snart som möjligt. De som anordnar verksamheten ska fästa uppmärksamhet vid att vikariesystemet är tillräckligt.

Social- och hälsovårdsministeriet har redan 2009 gett närmare anvisningar om saken (STM kommuninfo 9/2009):

Till exempel i situationer där barnen deltar i småbarnspedagogiken endast en del av veckan eller på motsvarande sätt i övriga situationer där barnens genomsnittliga vårddagar är avsevärt färre än daghemmets verksamhetsdagar. I sådana situationer har daghemmet möjlighet att planera sina tillgängliga resurser i enlighet med bestämmelsens första mening med beaktande av förhandsuppgifter om barnens närvaro och frånvaro och den beviljade dagvårdsplatsens faktiska användning.

I regel kan en avvikelse från relationstalet på det sätt som avses i 6 § 5 mom. i dagvårdsförordningen inte vara fortgående och dagligt och kan inte pågå under hela verksamhetsdagen utan ska vara kortvarig.

Utgångspunkten bör vara att personaldimensioneringen sker i enlighet med 6 § 1 och 2 mom. i förordningen. Barn ska inte placeras på samma plats om deras vårdbehov infaller vid samma tidpunkt. På daghemmen ska det under samtliga verksamhetsdagar finnas minst så mycket personalresurser tillgängliga som relationstalet kräver.

Tankar om dimensioneringen

För att kunna fastställa det rätta antalet barn i grupper där det finns barn i olika åldrar som deltar vid olika tider under dagen måste man använda servicekoefficienter. Servicekoefficienterna får man genom att räkna ut ett kalkylerat tal för varje barn som baseras på dimensioneringen i förordningen om småbarnspedagogik, och med hjälp av detta tal kan man slå fast det rätta antalet barn i gruppen eller på daghemmet i enlighet med bestämmelserna. Då man funderar på den här frågan och hur man ska gå tillväga är det bra att komma ihåg att det förordningsenliga relationstalet för personalen inte gäller per grupp utan per daghem. Då man bildar barngrupper vid daghem måste man beakta den maximistorlek på en barngrupp som har fastställts i lagen om småbarnspedagogik.

Om det finns plats i gruppen eller daghemmet och om barn med ordinarie daghemsp plats är borta kan man ta emot barn i enlighet med dimensioneringen. Då man fastställer det rätta antalet barn räknar man bara de barn och den personal som är på plats i daghemmet. Den personal som behövs utgående från antalet barn ska vara på plats och tillgänglig på daghemmet. Det finns inte några specifika bestämmelser om hur personalen och barnen ska placeras inom daghemmet eller om hur verksamheten ska verkställas. Vad gäller arbetsskiftet och barnens närvaro ska man sträva efter att dimensioneringen i genomsnitt följs under hela dagen.

För den tid som en lärare inom småbarnspedagogik ägnar åt planering, utvärdering och utveckling eller övriga möten och liknande på daghemmet kan personen antas vara en del av den tillgängliga personalen och beaktas därmed i beräkningen av relationen mellan vuxna och barn. Barnens säkerhet och övervakning ska vara tryggad vid varje ögonblick och man ska kunna garantera att det finns tillräckligt med personal närvarande under hela dagen. Om en arbetstagare de facto inte är på plats på daghemmet kan personen inte heller räknas som närvarande i dimensioneringen. Mer anvisningar om lärares tid för planering, utvärdering och utveckling inom småbarnspedagogik finns på kommunarbetsgivarnas webbplats www.kommunarbetsgivarna.fi.

Uträkning av rätt antal barn

Kommunförbundet har tillsammans med Vertikal Oy utvecklat en räknare som kan användas för att uppskatta antalet barn i daghem eller grupper i relation till antalet anställda i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter vid daghemmet. Du hittar räknaren www.kommunforbundet.fi/sakkunnigtjanster/undervisning-och-kultur > småbarnspedagogik > Dimensioneringar på ett daghem. Räknaren är enkel att använda, detaljerade bruksanvisningar finns bredvid själva räknaren.

Hur man räknar ut beläggningen (%) och använder räknaren

Om begreppen och beräkningen

- Beläggning (%): relationstalet som räknas ut för varje dag mellan antalet barn och anställda
- Då man räknar ut den dimensionering som avses i lagen om småbarnspedagogik är det fråga om beläggning
- Beläggningen ska vara högst 100 % varje dag
- Det är tillåtet att tillfälligt överskrida värdet på de sätt som anges i lagen om småbarnspedagogik och i olika officiella anvisningar
- Beläggningen räknas ut för en vanlig verksamhetsdag, inte för varje stund på dagen
- beräkningen av beläggningen för daghem med förlängda öppettider beror på hur långa öppettiderna är, men också verksamheten för de här daghemmen grundar sig på förordningsenliga dimensioneringar av antalet närvarande barn. Även kvälls- och nattetid måste man följa relations-talen.

Servicekoefficienten

- En koefficient som bestäms enligt barnets ålder och servicebehov
- Med hjälp av koefficienten bestäms det antal anställda i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter som behövs per barn
- Med hjälp av koefficienterna räknar man ut ett kalkylerat antal barn för att få reda på den rätta storleken på en barngrupp

- OBS! Koefficienterna som används i den här räknaren baserar sig på dimensionering enligt förordningen. De koefficienter som kommunen använder kan avvika från det här, och barn som behöver stöd har inte getts några separata koefficienter. Kommunernas praxis i detta varierar

Formel / koefficienter

- Antalet närvarande barn gånger servicekoefficienten = det kalkylerade antalet barn
- Till exempel: gruppen har tre anställda i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter, gruppens maximiantal är 3×8 , det vill säga 24. I gruppen finns det 7 stycken barn under tre års ålder, 8 barn över tre års ålder som närvarar över fem timmar per dag och 2 barn som närvarar högst fem timmar per dag, sammanlagt 18 barn. Är barnen för många eller för få?
 - Vi räknar: $7 \times 2 + 8 \times 1 + 2 \times 0,62 = 23,24$. Det kalkylerade antalet kunde vara 24, med andra ord är gruppen nästan full
- Beläggning:
 - Det kalkylerade antalet barn/daghemmets eller gruppens maximiantal $\times 100$
 - Resultatet anger beläggningsprocenten, som kan vara högst 100